

Rahvusvahelise Õdede Nõukogu eetikakoodeks õdedele

Kõik autoriõigused, sealhulgas õigus tõlkida teistesse keeltesse, on reserveeritud. Käesoleva väljaande ühtki osa ei tohi paljundada, trükkida, salvestada infosüsteemidesse ega mis tahes kujul edastada või müüa ilma Rahvusvahelise Õdede Liidu kirjaliku loata. Lühikesi väljavõtteid (vähem kui 300 sõna) võib ilma loata paljundada tingimusel, et viidatakse allikale.

RAHVUSVAHELISE ÕDEDE NÕUKOGU EETIKAKOODEKS

Rahvusvaheline Õdede Nõukogu (International Council of Nurses – ICN) kinnitas õdede rahvusvahelise eetikakoodeksi esimest korda 1953. aastal. Seda on eri aegadel täiendatud ja käesolev ehk viimane redaktsioon kinnitati aastal 2005.

■ SISSEJUHATUS

Õdede neli peamist vastutusala on tervisedendus, haiguste vältimine, tervise taastamine ja kannatuste leevendamine. Õendusabivajadus on üldine.

Õendusele on omane austada inimõigusi, sealhulgas kultuurilisi õigusi, elu- ja valikute õigust, õigust väärkusele ja õiglasele kohtlemisele. Õendusabi on lugupidav, olenemata inimese vanusest, nahavärvusest, usutunnistusest, kultuurist, puudest või haigusest, soost, seksuaalsest suundumusest, kodakondsusest, poliitilistest vaadetest, rassist või sotsiaalsest staatusest.

Õed osutavad üksikisikule, perele ja elanikkonnale terviseteenuseid ning kooskõlastavad neid sidusrühmade pakutavate teenustega.

EETIKAKOODEKS

Rahvusvahelise Õdede Nõukogu eetikakoodeks koosneb neljast põhiosast, mis piiritleb eetilise käitumise normid.

EETIKAKOODEKSI PÕHIOSAD

1. ÕED JA ELANIKKOND

Õde esmane kutsealane kohustus on anda õendusabi inimestele, kes seda vajavad.

Õde tagab õendusabi osutamiseks keskkonna, kus austatakse üksikisiku, pere ja elanikkonna inimõigusi, väärtusi, tavasid ning religioosseid tõekspidamisi.

Õde tagab üksikisikule piisava teabe, mille põhjal anda oma nõusolek õendusabi saamiseks.

Õde hoiab isikuandmete konfidentsiaalsust ja jagab seda teavet mõistlikult.

Õde jagab ühiskondlikku vastutust, toetades üldsuse, eriti aga sotsiaalselt kaitsetute inimrühmade sotsiaalsete ja tervisevajaduste rahuldamist.

Õde jagab kohustust säästa keskkonda ja kaitsta seda saastamise, kahjustamise ja hävitamise eest.

2. ÕED JA ÕENDUSPRAKTIKA

Õde vastutab isiklikult tema osutatud õendusabi eest ja on kohustatud säilitama oma pädevust täiendusõppe kaudu.

Õde hoiab isikliku tervise sellisel tasemel, et tema võime abi osutada ei halvene.

Õde võtab ja delegerib vastustuse mõistlikult, lähtudes oma pädevusest.

Õde järgib käitumisnorme, mis näitavad kutseala heas valguses ja suurendavad üldsuse usaldust.

Õde tagab, et abi osutamisel rakendatakse tehnoloogia ja teaduse saavutusi kooskõlas inimeste turvalisuse, väärikuse ja õigustega.

3. ÕED JA KUTSEALA

Õel on oluline osa kliinilise õenduspraktika, õendusjuhtimise, õendushariduse ja õendusteaduse standardite väljatöötamisel ja rakendamisel.

Õde tegutseb aktiivselt teaduspõhiste kutseteadmiste arendamisel.

Õde osaleb kutseühenduse kaudu turvaliste ja õiglaste sotsiaal-majanduslike töötingimuste loomisel ja hoidmisel õenduses.

4. ÕED JA KAASTÖÖTAJAD

Õde teeb koostööd nii õendus- kui ka teiste kutsealade töötajatega.

Õde astub asjakohaseid samme üksikisikute, perede ja elanikkonna kaitseks, kui nende tervist ohustab kaastöötaja või muu isik.

SOOVITUSED ÕDEDELE EETIKAKOODEKSI KASUTAMISEKS

Rahvusvahelise Õdede Nõukogu eetikakoodeks on ühiskondlikel väärtustel ja vajadustel põhinev juhend. Koodeksil on tähendus üksnes toimiva dokumendina, mida muutuva ühiskonna tervishoius rakendatakse ja järgitakse.

Eetikakoodeks täidab oma eesmärgi siis, kui õed seda mõistavad, omaks võtavad ja rakendavad oma töö kõikides aspektides. Eetikakoodeks peab olema õendusüliõpilastele ja õdedele alati kättesaadav.

EETIKAKOODEKSI OSADE RAKENDAMINE ÕENDUSES

Rahvusvahelise Õdede Nõukogu eetikakoodeksi neli osa – “Õed ja elanikkond”, “Õed ja õenduspraktika”, “Õed ja kutseala” ning “Õed ja kaastöötajad” – moodustavad käitumisnormide raamistiku, mida aitavad mõista tabelid (vt lk-d 5–8).

Õed ja õendusüliõpilased võiksid järgmist:

- Uurida eetikakoodeksi käitumisnorme.
- Mõelda iga käitumisnormi tähenduse üle. Mõelda, kuidas rakendada eetikakoodeksit oma igapäevatöös – kas õenduspraktikas, -hariduses, -teaduses või -juhtimises.
- Arutada eetikakoodeksit õendus- ja teiste kutsealade töötajatega.
- Leida kogemuste põhjal iseloomulik eetiline dilemma, mida eetikakoodeksi abil käsitleda, ja pakkuda lahendusi.
- Tehke rühmatööd, et selgendada eetiliste otsuste kujunemist ja leida üksmeel eetiliste käitumisnormide suhtes.
- Teha üleriigilise õdede ühenduse, õendus- ning teiste kutsealade töötajatega koostööd eetikakoodeksi rakendamisel õenduspraktikas, -juhtimises, -hariduses ja -teaduses.

Eetikakoodeksi 1. osa: ÕED JA ELANIKKOND

Õed ja õendusjuhid	Õpetajad ja teadustöötajad	Õdede ühendused
Õendusabi osutamisel austage inimõigusi, inimeste väärtushinnanguid, tavasid ja uskumusi.	Õppekava sisaldagu teemasid, mis käsitlevad õendusabi kättesaadavuse alusena inimõigusi, võrdsust, õiglust ja solidaarsust.	Töötage välja seisukohti ja juhendeid, mis toetavad inimõigusi ja eetilisi käitumisnorme.
Pakkuge täiendusõpet eetika alal.	Pakkuge eetikaküsimusi ja otsustamist käsitlevaid õpivõimalusi.	Tehke <i>lobby</i> -tööd, kaasamaks õdesid eetika-komiteedesse.
Teavitage inimesi küllaldaselt, et nad saaksid anda informeeritud nõusoleku soostumaks õendusabiga või loobumaks sellest.	Pakkuge informeeritud nõusolekut käsitlevaid õpivõimalusi.	Tehke kättesaadavaks informeeritud nõusolekut käsitlevad juhendid, seisukohad ja asjakohane täiendusõpe.
Kasutage andmesalvestus- ja dokumendihaldussüsteeme, mis tagavad konfidentsiaalsuse.	Käsitlege õppekavades privaatsuse ja konfidentsiaalsuse mõisteid.	Lisage konfidentsiaalsuse ja privaatsuse temaatika oma riigi õdede eetikakoodeksisse.
Arendage ja jälgige töökohas keskkonnaohutust.	Juhtige õppurite tähelepanu ühiskondlikule tegevusele päevakajaliste mureküsimuste lahendamisel.	Toetage turvalist ja tervisesõbralikku keskkonda.

Eetikakoodeksi 2. osa: ÕED JA ÕENDUSPRAKTIKA

Õed ja õendusjuhid	Õpetajad ja teadustöötajad	Õdede ühendused
Kehtestage õendusabi-standardid ja looge töökeskkond, mis soodustavad turvalisust ja kvaliteetset õendusabi.	Pakkuge õpivõimalusi, mis soodustavad pidevõpet ja kutsepädevuse säilitamist.	Võimaldage täiendusõpet ajakirjade, konverentside, kaugõppe jms kaudu.
Looge kutsealase atesteerimise, täiendusõppe ja tegevuslubade uuendamise süsteemid.	Tehke uuringuid, mis näitavad täiendusõppe ja kutsepädevuse seoseid ning levitage nende uuringute tulemusi.	Tehke <i>lobby</i> -tööd, et kindlustada õdedele täiendusõppevõimalused ja kvaliteetse õendusabi standardid.
Jälgige ja edendage õendustöötajate isiklikku tervist seoses nende võimega anda õendusabi.	Propageerige isikliku tervise tähtsust ja selgitage selle seoseid teiste väärtustega.	Propageerige õendustöötajatele tervislikke eluviise. Tehke <i>lobby</i> -tööd, et saavutada õdedele tervislikud töökohad ja teenused.

Eetikakoodeksi 3. osa: ÕED JA KUTSEALA

Õed ja õendusjuhid	Õpetajad ja teadustöötajad	Õdede ühendused
Koostage õenduspraktika, -teaduse, -hariduse ja -juhtimise standardid.	Pakkuge õpivõimalusi õenduspraktika, -juhtimise, -hariduse ja -teaduse standardite väljatöötamise omandamiseks.	Tehke koostööd õenduspraktika, -juhtimise, -hariduse ja -teaduse standardite väljatöötamisel.
Soodustage õendus- ja tervishoiualaste teadusuuringute tegemist, tulemuste levitamist ja rakendamist töökohtades.	Tehke teadusuuringuid õenduse edendamiseks ning levitage ja rakendage nende uuringute tulemusi.	Töötage välja õendusuuringuid käsitlevad seisukohad, juhised ja standardid.
Toetage osalemist üleriigilistes õdede ühendustes eesmärgiga luua õdedele soodsaid sotsiaal-majanduslikke tingimusi.	Juhtige üliõpilaste tähelepanu õdede ühenduste tähtsusele.	Tehke <i>lobby</i> -tööd sotsiaal-majanduslikult õiglaste töötingimuste saavutamiseks õenduses. Töötage välja seisukohad ja juhised töökohaküsimustes.

Eetikakoodeksi 4. osa: ÕED JA KAASTÖÖTAJAD

Õed ja õendusjuhid	Õpetajad ja teadustöötajad	Õdede ühendused
Süvendage teadlikkust spetsiifilistest ja kattuvatest tööülesannetest ning võimalikest pingetest eri kutsealade töötajate vahel.	Süvendage arusaama teiste töötajate tööülesannetest.	Ergutage koostööd sidus-kutsealadega.
Arendage töökohtades süsteeme, mis toetavad üldisi kutse-eetilisi väärtusi ja käitumisnorme.	Teavitage teiste kutsealade töötajaid õenduseetikast.	Süvendage teadlikkust teiste kutsealade eetikaküsimustes.
Arendage süsteeme, mis kaitsevad üksikisikut, peret või elanikkonda siis, kui neile osutatav õendusabi on tervishoiutöötajate poolt ohustatud.	Sisendage õppuritele vajadust kaitsta inimest, peret või elanikkonda siis, kui neile osutatav õendusabi on tervishoiutöötajate poolt ohustatud.	Tehke kättesaadavaks juhised, seisukohad ja aruteluforumid inimeste kaitsmise kohta juhuks, kui neile osutatav õendusabi on tervishoiutöötajate poolt ohustatud.

EETIKAKOODEKSI LEVITAMINE

Rahvusvahelise Õdede Nõukogu eetikakoodeks peab olema õdedele tuntud. Aidake levitada seda õendusõppeastustesse, õdedele, õendusajakirjandusse ja muudesse massiteabevahenditesse. Eetikakoodeksit tuleks levitada ka teiste tervishoiuerialade töötajatele, avalikkusele, tarbijatele, poliitikakujundajatele, inimõigusühendustele ja õdede tööandjatele.

EETIKAKOODEKSI KASUTATUD MÕISTETE SÕNASTIK

isiklik teave	kutsealases kokkupuutes saadud teave, mis on inimesele või perele eraeluline ja võiks avaldamise korral rikkuda õigust eraelu puutumatusse, põhjustada ebamugavust või häbi või tuua inimesele või perele kahju
isiklik tervis	õe vaimne, füüsiline, sotsiaalne ja hingeline heaolu
kaastöötaja	teised õed ja muud tervishoiu- või muude kutsealade töötajad ja spetsialistid
koostöösuhe	töösuhe, mis põhineb kollegiaalsel ja vastastikusel tegevusel ja käitumisel teatavate eesmärkide saavutamiseks
pere	ühiskonna osa, mille liikmed on omavahel seotud suguluse või hõimluse, emotsionaalse või õigusliku suhte kaudu
sidusrühmad	teised õed, tervishoiutöötajad või muude erialade töötajad, kes osutavad inimestele, peredele või elanikkonnale teenuseid ja töötavad soovitatavate eesmärkide saavutamise nimel
õde jagab ühiskonnaga	õde kui tervishoiutöötaja ja kodanik algatab ja toetab asjakohaseid samme, et tulla vastu üldsuse sotsiaalsetele ja tervisevajadustele

Rahvusvaheline Õdede Nõukogu (International Council of Nurses)

3, place Jean-Marteau

1201 Genf, Šveits

Telefon +41 (22) 908 01 00

Faks +41 (22) 908 01 01

E-post: icn@icn.ch

Veebiaadress: www.icn.ch